

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. marca 1877.

Obseg: Milost naši domači živini. — Najbolji čas krompir saditi. — Gospodarske novice. — Zoper pšenični snet. — Ročni vlák, s katerim en sam človek ročno mlatilnico goni. — Plošče iz Angleškega portland-cementa. — 10.000 dvetletnih sajenk črnega bora na prodaj. — Tiskovna postava v državnem zboru. — Kaj Valvazor kratkočasnega pripoveduje o starih Kranjcih in Kranjicah. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Milost naši domači živini.

Živina je človeku tako velika pomoč, da bi brez nje kmetovalec težko izhajati mogel. Mislimo, da tega dokazovati ni treba. Vendar neumnost in surovost ne veste ceniti velike dobrote, ki nam jo skazuje naša domača živina. Strašansko je tedaj še sém ter tje trpinčenje živali, proti kateremu ostaja posebno šoli še veliko dela. Hvalevredne so tedaj tudi družbe, ki si po različnih potih prizadevajo, odvracati trpinčenje živine.

Že v starodavnih časih je Mojzes svojemu ljudstvu živo na srce pokladal milost do živali, in njegova beseda ni bila klic vpijočega v puščavi; tadajna ljudstva so živini prizanašala, in jo še celó visoko spoštovala. Tako, na priliko, je živina, katera je delala pri zidanji nekega tempeljna, po dokončanem tem poslopji bila za vse svoje žive dni dela oproščena. Še je navada pri nekem ljudstvu v Aziji, da takega človeka ostro kaznujejo, ki lačnega, žejnega ali sicer po delu trudnega vola na delo sili.

Namen teh vrstic ni priporočati milosrčnosti do živali sploh, ampak le kazati, kako se v kmetijstvu mnogokrat uboga živina trpinči, ki je vendar velika dobrotnica in pomočnica našemu gospodarstvu.

Čujte, po katerih potih se koristni naši domači živini sila godi! Gospodar ali hlapec peljeta na sejm ali kam drugam blago v najhujji vročini ali v najhujšem mrazu, med potjo pa ostaneta v kaki krčmi in pijeta in se večkrat upijanita, med tem, ko ubogo živino hudo solnce prepeka ali hud mraz stiska. Da bi pa po krčmi zamujeni čas dohitela, podita potem konja čez njegovo moč tako, da zbolí.

Velika napaka je tudi, če se živina o pravem času ne vprega, tako, na priliko, če se konj koj potem, ko si je želodec napolnil, vpreže, da nima časa prebaviti povžite krme. S tem ne trpi samo živina, katera mora s polnim želodcem dirjati, ampak tudi gospodar trpi večkrat veliko škodo s tem, da konja napenjati in klati začne, ter večkrat pogine. Tudi pri oranji greši hlapec večkrat s tem, da med oranjem lenobo pase in se na plug vsede, da počiva, namesti da bi enakomerno naprej oral; kjer je pa s pohajkovanjem včasí veliko časa zamudil, ga potem s tem dohiteti hoče, da živino prežene.

Da bi se kaj časa na poti prihranilo, se naloži,

namesti da bi konj dvakrat peljal, ves voz naenkrat, kar moč njegovo veliko presega.

Trpinčenje živine je, če voznik na klancih in strmih potih ne vzame priprege, zato, da par krajcarjev si prihrani, živino pa potem tako napenja, da jej kaka žila počí.

Veliko trpi tudi živina, če ima z vozom ritniško iti in gospodar ali hlapec je ne zna prav ravnati, namesti tega pa jo z bičem včasih celó po glavi tepe.

Hitro jahati živino je posebno takrat škodljivo, če potem vsa pótna na prepihu ostati mora, ali pa se celó kópat pelje. Mnogovrstne bolezni so nasledki nespačetnega tega ravnanja.

Kedar se živini krma poklada, kedar se štriglja, molze ali gnoj izpod nje kida, se hlapec ali dekla nad njo dere, jo suva in pretepa; to pa tudi včasih pohlevno živino naredí hudobno in uporno, molzne krave pa tudi zategadel večkrat manj mleka dadó.

Če hlapca ali deklo gospodar včasih zarad njihove nemarnosti ali kakega družega prestopka graja in ozmirja, pa izpustita potem svojo jezo nad nedolžno živino.

Ta ali uni hlapec, ta ali una dekla včasih kakega konja, kake krave ali drugo živino trpeti ne moreta in jo zato, kjer koli moreta, udarita ali suneta itd.

Veliko tacega in enacega trpinčenja živine bi mogli še naštetí, pa naj zadostuje to v dokaz, da gospodar le sam sebe po glavi tepe, ako trpinči živino, katera mu vozi, ga z gnojem oskrbljuje, mesa, mleka, volne itd. daje. —

Gospodarske skušnje.

Najbolji čas krompir saditi

je po Francoskem časniku „Bulletin de la Société d'Agriculture de Nice & des Alpes maritimes“ jesen. Po naključbi je nek kmetovalec to novost iznajdel; on od leta 1874. krompir sadi zmirom meseca oktobra in ga že koncem majnika veliko in tako dobrega pridela, da prekosi jesenski pridelek. Zato ga priporoča vsem krajem na Francoskem brez razločka, ali so bolj gorki ali bolj mrzli. Vsakako pa se po njegovih skušnjah mora krompir saditi v dobro zrahljano zemljo 7–8 palcev globoko; tako vsejanemu tudi huda zmrzlina ni škodovala, če tudi polja ni pokrival sneg. — Naj poskusijo naši gospodarji to novico!